

RÖPORTAJ

'Romanım Foucault'ya bir armağan gibi'

Gülenay BÖREKÇİ
gborekci@cyh.com.tr

Edebiyattan modern sanata, biyografiden tarihe, lezzete, çizgi romana her hafta yeni kitaplar...

Bu hafta ne okusak?

Dilimize henüz çevrilmeyen "Sisters and Strangers" ve "Writing on the Wall" gibi kitapların yaratıcısı Patricia Duncker'a, **ON8 Kitap**'tan çıkan romanı "Foucault'yu Sayıklamak"tan önce ülkesinde yeni yayınlanan ve "edebiyatçıların en İngiliz olanı" diye tarif ettiği George Eliot'la ilgili olan "Sophie and the Sybil"ı sordum, zira bu enteresan kitabın bir bölümü 150 yıl öncesinde, Osmanlı topraklarında geçiyordu.

Öğrendim ki Duncker, 2000'lerin sonunda kısa bir süre Türkiye'de yaşamış hatta dönmeden önce Anadolu topraklarını gezmiş. "Nefes kesen vahşi doğa manzaralarının içinden geçtiğimiz muhteşem bir yolculuktu" diyor. "Çok iyi ağırlandığımız gölgeli çay bahçesini unutamıyorum. Bir de bu sıcakta niye yürüdüğümüzü anlamak için tuhaf tuhaf bakan insanları..."

■ **Yazarsınız ama aynı zamanda iyi bir okursunuz... Dolayısıyla yazar ve okur ilişkisini anlattığınız "Foucault'yu Sayıklamak" romanınızda sizden çok şey olmalı...**

İtiraf edeyim, yazar olmadan önce de bir okurdum, önceliğim bu. Okumayı öğrendiğim günden itibaren, kitaplarla iç içeyim. Kitabımdaki farklı okur tiplerinden Paul Michel'in tuhaf fikirleri var; Michel Foucault'nun aslında "onun için" yazdığına inanıyor. Bilmiyorum bir yazarın belirli bir okur için yazması mümkün mü? Unutmayın,

İngiliz yazar **Patricia Duncker**'in bol ödüllü romanı "Foucault'yu Sayıklamak"; yazarla okur arasındaki diğer her türlü ilişkiden daha kuvvetli olan o tuhaf ilişki üzerine çok etkileyici bir kitap. İlham kaynağı ise Fransız düşünür **Michel Foucault**. Kitabı okuyunca öyle sevdim ki vakit yitirmeden Duncker'a ulaşarak onunla kısa bir röportaj yaptım. İşte konuştuklarımız...

Patricia Duncker

Paul Michel yasa kararıyla hastanede tutulan bir deli.
■ **Paul Michel, Foucault'nun gerçek adı. Foucault'nun hep sair olmayı arzuladığından, derin özgüvensizliğinden, kendini cazibesiz bulduğundan da söz ediyorsunuz. Şöyle sorsam: Bu roman aracılığıyla ona ne armağan ettiniz?**

Haklısınız, romanım gerçekten de Foucault'ya bir armağan gibi. Onun esas adını alıp şiirsel düzyazılar yazan ve işe bakın ki James Dean kadar yakışıklı olan tehlikeli bir karaktere verdim, sonra da bu karakteri Foucault'ya âşık ettim. Paul Michel, Foucault'nun tedirginlik veren ikizi, olmak istediği hatta belki hayalini kurduğu adam...

■ **Hikâyeyi sorsam?**

İsmi bilmediğimiz anlatıcı, romanda önce yürüttüğü akademik projenin kontrolünü, ardından kendi üzerindeki kontrolünü kaybediyor. Araştırmaları sırasında arşivlerde Foucault'ya yazılmış bazı mektuplar buluyor ve o mektupları yazan kişinin peşine düşüyor. Başka birinin hayatıyla bu derece "derinden" ilgilenmek, bence tehlikeli iş, hiçbir araştırmacıya tavsiye etmem.

■ **Her yazarın bir özel okuru vardır, sizin var mı?**

Kitaplarımı okuyan herkes benim yazarlarım özel yaşamımı umursamam. Sadece ne düşünüp ne hayal ettiklerini hissedebilirim, aramızda bir özel bağ varsa, budur. Hikâyemdeki durum farklı tabii, orada okuyucu ve yazar bir deliler evinde buluşuyorlar. Bu hem Foucault'nun delilik üzerine çalışmalarına bir gönderme hem de yaptıkları şeyi pek akıllıca bulmadığımız söylememin bir yolu. Şahsen okurlarımla tanıştığımda onlarla ilgili beni çarpan tek şey, birbirlerinden çok farklı olmaları... Onlara ne okuduklarını sorarım ve bu sorunun cevabı hep çok ilginç olur. Gerçek okurlar çok geniş bir yelpazede ve her şeyi okurlar.

■ **Peki yazar olarak önemsedikleriniz?**

Meselem öncelikle biçim, dil ve fikirlerle. Ama kurgunun sahip olması gereken iki temel noktanın, gerilim ve duygunun da es geçilmemesi gerekir. Akılcı barm kemiklerime kadar sarıp sarmalamayacaksa, bir kitabı okumam. Öte yandan kurgu, aksiyon, olaylar veya dilin yepyeni bir şekilde kullanımı sizi etkisi altına

alabilir hatta dilin şiirselliğinden bile etkilenebilirsiniz.

■ **Anlatıcınızın bir ismi yok, en azından bunu bizimle paylaşmıyor, o yüzden onu, kendi tutkulu okurunuzu hayal ederek yaratmış olabilirsiniz mi?**

Okurken başka bir zihnin, bir metnin içine hapsolmuş sesini duyarsınız. Okumak ayrıca mahrem denebilecek, benzersiz bir deneyimdir. Aynı kitabı okumuş iki kişi hiçbir zaman birbirine benzemez, hepimiz farklı şekillerde okuruz. Okurla yazar arasındaki en önemli fark ise okurun isimsiz olmasıdır. Ben mesela yazar olmama rağmen güzel bir kitaba gömüldüğümde yeniden o isimsiz, esrarengiz okur oluyorum.

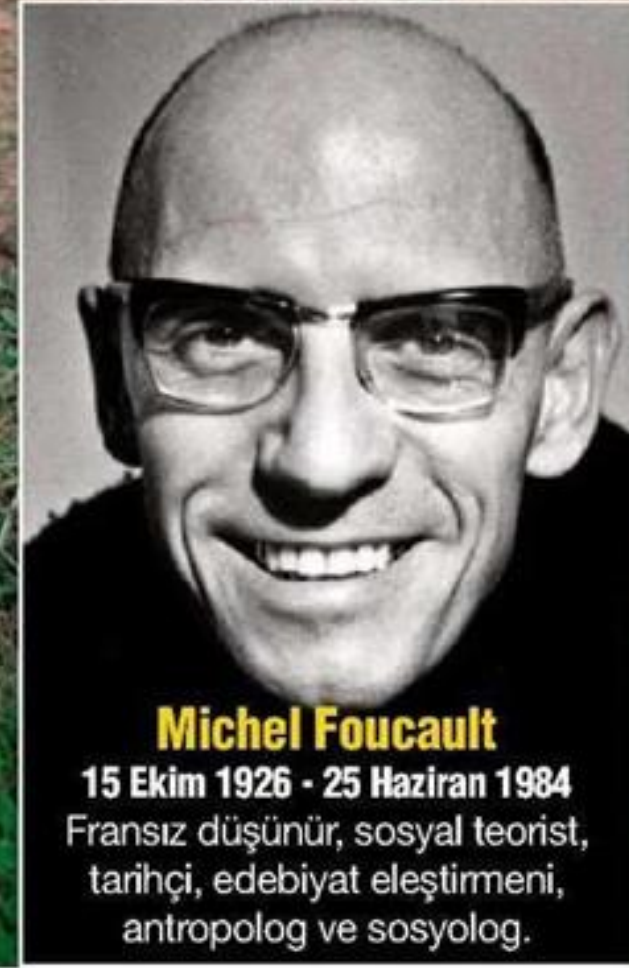
■ **"Foucault'yu Sayıklamak", bence bir hayalet hikâyesi. Romana adını veren Foucault'nun gölgesi her sayfaya düşüyor, varlığı bütün akışı belirliyor...**

Teşekkür ederim, bir hayalet hikâyesi demenize bayıldım. Böyle algılanabileceğini düşünmemiştim ama haklısınız, romanım bir bakıma Foucault'nun hayaletinin Paul Michel'i ele geçirmesini anlatıyor. Ayrıca düşünüyorum da, Foucault hakikaten üslubumu ele geçirmiş bir hayalet gibiydi. Bakın, çalışmalarını büyük bir tutkuyla, enerjiyle gerçekleştirmesine hayranlık duyuyorum ama çoğu zaman onunla aynı fikirde değilim. Mesela Foucault'ya hiçbir şekilde feminist denemezdi; röportajlarında bu çok açık bir şekilde ortada. Öte yandan Shakespeare'e dair söylediklerine bayılıyorum...

hiçbir şekilde feminist denemezdi; röportajlarında bu çok açık bir şekilde ortada. Öte yandan Shakespeare'e dair söylediklerine bayılıyorum...

"Ellerim, terden sıırsıklam olmuştu. Durgun, esintisiz havada oturup lekeli spor ayakkabılarımı izleyerek, kendimi sefaletin kollarına bıraktım. Sonra mucize oldu. Bir el usulca omzuma dokundu. Başımı kaldırıncaya Paul Michel'in hınzırca sırtığını gördüm."

Michel Foucault
15 Ekim 1926 - 25 Haziran 1984
Fransız düşünür, sosyal teorist, tarihçi, edebiyat eleştirmeni, antropolog ve sosyolog.

DERGİ

Yaşar Kemal

İnadına edebiyat

Zengin içeriğiyle okuma kültürümüzü geliştirmeyi amaçlayan ve "İnadına edebiyat" mottosuyla yola çıkan "Keçi" dergisi, özellikle eğitimci, kütüphaneci, akademisyen, yayıncı, sanatçı, çevirmen, tasarımcı ve editörler için kılavuz niteliği taşıyor. Yayın yönetmenliğini Halil Türkden'in üstlendiği ve ücretsiz yayınlanan dergi, yeni çıkan Yaz 2015 sayısında Selim İleri, Cevat Çapan, Semih Gümüş, Necati Güngör, Müren Beykan, Cahit Ökmen gibi ustalarla yine edebiyata ve insana ilişkin konular tartışıyor.

OKUMAYI NASIL SEVDİ?

Dergideki dikkat çeken yazılardan birinde çağdaş edebiyatımızın çok önemli temsilcilerinden Selim İleri, öğrencilik yıllarında edebiyata yakınlığının neden olan öğretmenlerini anlatıyor:

"Beni edebiyata yönlendiren ve gerçekten bana bu anlamda bir ömür vermiş olan öğretmenlerimden söz edeceğim. Bugünlerde hâlâ ilkököl birinci sınıflarda okuma bayramları yapıyor ve çocuklara kurdeleler takılıyor mu, bilmiyorum. Ama 1950'lerde, Cihangir İlkokulu'nun birinci sınıfında herkes daha ekim ayında okumayı sökmüştü ve yalnızca iki öğrenciye kurdele takılmamıştı. Bunlardan biri bendim, diğeri de Erdal adında bir arkadaşım. Ben okumayı dönemin ikinci yansında, mart sonlarına doğru söktüm.

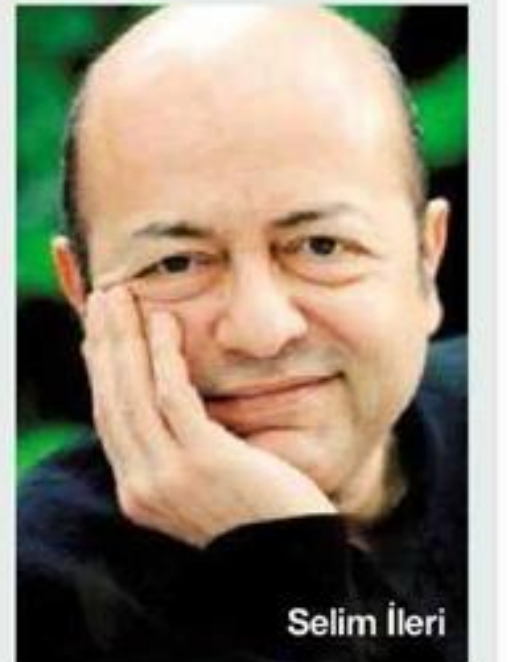
O yaşlarda okumaya karşı bu düşmanlığımın nereden geldiğini çözmek zor, çünkü evimde kitap okunurdu. Bilhassa annem, bir roman sevdalıydı; babam da öğretim üyesi olduğundan kitapları yakın bir insandı. Sınıfta artık öğretmen bana bakmıyordu bile; evdeyse annem bazen sevgiyle, bazen de öfkeyle benimle ilgileniyordu. Mart ayının sonunda alfabeyle sökebildim ve bu bana 60 küsur yıla yayılan bir okuma mutluluğunu kazandırdı.

Annemin alfabeyle öğrenmeme yönelik çabasından dolayı, ilk öğretmenimin annem olduğunu söyleyebilirim. İkinci öğretmenimse büyük yazar Reşat Nuri Güntekin oldu. İlkokul üçüncü sınıf kitabımızda, Reşat Nuri Güntekin'in "Kızlar" adlı öyküsü vardı. Bu öykü beni çıldırmasıya etkilemiş olan çok acı bir öyküdür ama insanın gönlü eğitiminde derin yeri olacak ve niteliğini hep koruyacak bir öyküdür."

Annemin alfabeyle öğrenmeme yönelik çabasından dolayı, ilk öğretmenimin annem olduğunu söyleyebilirim. İkinci öğretmenimse büyük yazar Reşat Nuri Güntekin oldu. İlkokul üçüncü sınıf kitabımızda, Reşat Nuri Güntekin'in "Kızlar" adlı öyküsü vardı. Bu öykü beni çıldırmasıya etkilemiş olan çok acı bir öyküdür ama insanın gönlü eğitiminde derin yeri olacak ve niteliğini hep koruyacak bir öyküdür."

"TÜRKÇE'NİN RÜZGÂR TANRISI"

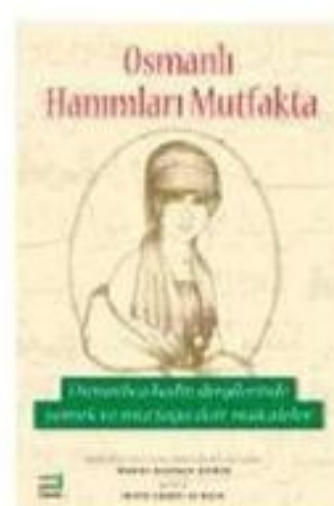
Necati Güngör'ün bu yıl kaybettiğimiz bir devden söz ediyor. "Yaşar Kemal'in Türkçe sözcükleri yarattığı şey, bir büyüydü. Sözcükleri kâğıdın üzerine üfleyp bir rüzgâr yaratıyorlar. O, Türkçe'nin rüzgâr tanrısıydı!" diyor Güngör. (keciedebiyat.com)

Selim İleri

YEMEK

"Osmanlı Hanımları Mutfakta" 1880-1926 arasında yayınlanmış Osmanlıca kadın dergilerinde yemekle ilgili makalelerin derlemesinden oluşuyor. Bunların bir kısmı mutfak ve yemek kültürü yazıları, bir kısmıysa tarifler içeriyor. Akademisyen İrvin Cemil Schick önsözünden: "Geleneksellikle modernlik arasında kalmış ama kültürel olarak Batı'ya yönelmiş, yeri geldiğinde sofraya Toulonnaise çorbası ile Bordeaux şarabını getirebilen ama iki ayağı bir pabuca girdiğinde karnını bir omletle doyurmaya razı olan varlıklı bir kitlenin dünya görüşünü ve özelliklerini dillendiren yazılar bunlar... Hıyarlı Et Kızartması yahut Süt Şekeri hazırlamak isteyen okuyucular bu yemeklerin tariflerini okurken, satır aralarını da ihmal etmesinler." Ruhun Gıdası Kitaplar'dan.

YEMEK

İstanbullu Sefarad bir ailenin kızı olan Reça Deşiltan'un Şişhane'den Tel Aviv'e, Büyükdada'dan Bodrum'a, Fas'tan Yunanistan'a yaşadığı ve seyahat ettiği her yerde bir tutkusu vardı: Yemek! Reça, merak ettiği tüm lezzetleri denedi, icat etti, pişirdi, hazırladı ve ikram etti. Bu yüzden gittiği yerlerin tatlarını, yaşadığı şehirlerin kokularını heybesine doldura doldura dolaştı, derken Bodrum'un en güzel sahilinde bir restoran açtı. En sonunda da bir arkadaşının yönlendirmesiyle tariflerini yazmaya başladı. Bu tarifler şimdi "Reça'nın Mutfak"ı adlı rengarenk, yazar kadar deli dolu bir kitaba dönüştü. Kitapta 150'yi aşkın yemek tarifi ve asırlardır Türkiye'de yaşamış, bu toprakların kültürüyle hemhal olmuş Sefaradların mutfaklarından örnekler de yer alıyor.

ÇOCUK

Süreyya Evren ve İstanbul Bienali Direktörü Bige Örer'in hazırladığı "Zaman Makinesi ile Renkli Bir Gezinti: Çocuklar İçin İstanbul Bienalleri" adlı kitap, çocukları güncel sanatta tanıştırmayı amaçlıyor ve İKSU'nun 1987'den beri düzenlediği İstanbul Bienalleri'nin çeyrek yüzyılı aşkın serüvenini anlatıyor. Evren bunun için geçmiş bienallerden seçtiği 70'i aşkın eseri hikâyeleştiriyor, geri kalan bölümlerdeyse çocuklara sanatta ilgili bilgiler veriyor. Çizimler Kutlukhan Perker'e ait. Yayın koordinatörü Erim Şerifoğlu, grafik tasarımcıları Anıl Aykan ve Jonathan Bambook. Özetle "Zaman Makinesi ile Renkli Bir Gezinti: Çocuklar İçin İstanbul Bienalleri", çocuklar için yazılan ama yetişkinlerin de zevkle okuyacağı bir kitap olmuş, tavsiye ederim.

